

A költőként induló majd prózával foglalkozó Tóth Krisztina novellásköteteit akaratlanul is a 2006-ban megjelent *Vonalkód*hoz hasonlítja az olvasó. A *Hazaviszlek, jó?* című kötet után a *Pixel* közelíti meg ismét a *Vonalkód* történeteinek mélységét és

a kötet novelláinak összhangját. A *Pixel*hez hasonlóan a 2006-ban megjelent novellákban is felfedezhetjük az egységességet, hiszen minden írás alcíme tartalmazza a vonal szót, Tóth Krisztina legújabb

kötete pedig a test köré szerveződik. A művek egy olyan kódrendszert alkotnak, melyek vonalhálója hétköznapi történekekből kiindulva próbálja meg behatárolni a világot annak megértéséért.

A *Vonalkód* és a *Pixel* alcíme is (*Tizenöt történet, Szövegtest*) egyszerű megfogalmazás, mégis fontos iránytűje lehet az olvasónak, aki az egymást követő elbeszéléseket akár novellaciklusnak, de talán regénynek is tekintheti. A *Vonalkód* alcímének számszerűen elkülönítő gesztusa ugyanis eltávolíthat a nagy narratíva lehetőségétől, miközben a kötet írásainak alcíméül szolgáló, zárójelben a vonal szót valahogyan mindig magukba rejtő szavak (*Színvonal, Irányvonal, Bikinivonal* stb.) a rejtett összefüggések meglátására szólítanak fel. Főként, ha hiszünk a fülszövegben is idézett szövegrésznek, mely szerint a *törvények szövedéke* néha nem más, mint „a pókfonálként felcsillanó összefüggések hálója: a szálak vége az idő más-más zugába kötve”.

A *Pixel* című kötet szerkezetében és témáiban is hasonlít a *Vonalkód* novelláihoz, itt is jelen van egy tematikus vezérfonal, ami összeköti a műveket. Mind a harminc írás egy testrész köré épül fel, egy-egy testrész motívumként jelenik meg a szövegekben, melyek végül egy szövegtestet adnak ki, ahogyan az az alcímben is olvasható. A harminc novellában legalább harminc szereplő jelenik meg, akik élete valamilyen módon összefonódik. A kötetben csak apró utalások alapján figyelhet fel az olvasó arra, hogy az egyik történet epizód szereplője egy másik novella főhőisévé válik, vagy egy kisfiút, Misit (*Tizenegyedik fejezet, avagy a boka története*) egy másik írás már felnőtt férfiként, Kovaljov Mihályként (*Huszonhetedik fejezet, avagy az orr története*) mutat be. A sokszor bonyolult összefüggések a novellák többszöri elolvasására készítetnek, a szálak kibogozása leköti az olvasó figyelmét, sokszor olyan koncentrációt igényel, mint a szereplők kapcsolatainak felismerése *Marquez Száz év magány* című regényében.

A *Vonalkód*hoz hasonlóan – és a több irányba szétfutó cselekményszálak ellenére – összefüggő műként is értelmezhető a *Pixel*. Felidéződhet az

Kovács Anikó 71

HÉTKÖZNAPI TÖRTÉNETEK HÁLÓJÁBAN

Tóth Krisztina: *Pixel*

olvasóban Mikszáth Kálmán *A jó palócok* című kötete, ahol szintén felmerül a kérdés, hogy a novellákat összefüggő történetsorként olvassuk-e vagy különálló epizódokként. (Tóth Krisztina és Mikszáth munkássága közt nem csupán ez a kapcsolat figyelhető meg. A *Palócföldben* szerepel az „*Ezek a kedves kis portékák...*” című, a Mikszáth-centenárium alkalmából indított rovat, Grecsó Krisztián és Ficsku Pál prózáján kívül Tóth Krisztina munkája is szerepel benne, ami rekontextualizálja Mikszáth prózavilágát. Tóth Krisztina *Tímár Zsófi muskátlija* című novellájával idézte fel az író.) A *Pixel* sem regény, bár a sok szereplő és a számos cselekményszál megjelenése a nagyregényekre jellemző, olvasható akár novellafüzérként is, bár a legpontosabb megnevezést maga Tóth Krisztina adja, aki az alcímben szövegtestként jelöli meg a kötetét.

Az egységesség meglátására sarkallja az olvasót az is, hogy a műből hiányzik a tartalomjegyzék, így nem tudjuk könnyedén visszakeresni a szív vagy éppen a fül történetét. Ez a hiány egységében láttatja az olvasóval a kötetet, aki ráközelít egyes képkockákra, részletekre, hogy eltávolodva ismét az egészet lássa. A fejezetek képkockaszerűen működnek és tartalomjegyzék híján hol az egyikre, hol a másikra fókuszálunk rá, eltávolodva pedig felfedezhetjük a pixelekből, a kis epizódokból összeálló egészet. Az apró életképekből – a novellák csupán 3-4 oldalasak – áll össze a hétköznapi történetek hálójá, az addig egymástól függetlennek látszó sorsok egybefonódnak.

Mindennek középpontjában pedig az egész áll, a test, melyet a testrészek, a fül, a száj, a boka, a has stb. alkotnak, az apró elemek felől közelíthetünk az egész felé. A testek, a szereplők adják a novellák metszéspontjait, hiszen testek találkoznak és szétválnak, testek találhatnak egymásra, hogy később elválhassanak. Kronologikus rend hiányában pedig az olvasóra hárul a feladat, hogy kibogozza a szálakat és felismerje a szereplők közti kapcsolatokat. Mikszáth már említett kötetének is az egyik érdekessége a helyszínek és szereplők ismétlődő felbukkanása, ami szintén nem követ szigorú időrendet. A *Pixelben* is a novellák laza rendben követik egymást, így első olvasásra talán fel sem figyelünk arra, hogy az első fejezetben megismert Gavrielának a homoszexuális gyermeke Jean-Philippe, aki egy Lutonban lakó szikhbe szerelmes (*Tizenkilencedik fejezet, avagy a pénisz története*). A szikh Magyarországra utazik, hogy találkozhasson Ágnessel (*Nyolcadik fejezet, avagy a fül története*), akinek főorvos édesanyja viszonyt kezd egyik páciensével, egy agydaganatos építésszel, akivel egy villányi parasztházban tölt el néhány pásztorórát (*Ötödik fejezet, avagy a fej története*). A férfi lánya, Helga szeretője annak a férjnek (*Tizenkettedik fejezet, avagy a haj története*), akinek az anyja éppen abban a lakásban lakik a Teréz körúton, ahonnan annak a Gergő nevű fiúnak a zsidó nagyszüleit hurcolták el annak idején (*Huszonnegyedik fejezet, avagy az íny története*), aki az agytumoros építész villányi házáat

megveszi annak halála után. A harminc testrész története pedig további kusza szálakat fed fel, magával ragadva az olvasót a hétköznapi emberek és hétköznapi történetek hálójába.

Hiányzik az időrend a bonyolult viszonyok leírásából, ezért az idő múlásának érzékeltetésében is szintén a test(rész)ek nyújtanak számunkra segítséget, melyek öregszenek, megcsonkulnak, begyuladnak. Minden történetben a romlásuk figyelhető meg. A narrátor nem meséli el, hogy a testek találkozása óta mennyi idő telt el addig, míg útjaik ismét keresztelték egymást, ezt is a testek mutatják, ennek felismerése pedig szintén az olvasó feladata.

A narráció is számos érdekességet rejt magában. A *Vonalkód* novelláinak első olvasása során is szembetűnő a narrátor erőteljes szubjektivitása. Az E/1. személyű elbeszélő saját nevében szólal meg, sőt maga a narrátor az elbeszélés központi alakja. Saját történetét belülről láttatva meséli el. Ez az elbeszélői mód alkalmas arra, hogy a narrátor önmagát újra értelmező, elemző pozícióba helyezze. A *Pixel*-ben már E/3. személyű elbeszélőre váltott az író, melynek különlegessége itt is az erőteljes narratori hang, aki a történetmondás során szövi tovább a szereplők sorsának fonalát, ezzel is mintegy fitogtatva mindenhatóságát: „A nőnek valaha gyönyörű kék szeme volt, de aztán egy balesetben elvesztette a látását. Autóbalesetben. Nem. Egy trópusi szembetegségben. [...] Nem. A nőnek valaha gyönyörű borostyánbarna szeme volt, a férje annak idején tulajdonképpen ebbe szeretett bele. [...] Nem. A nőnek zöld szeme van, és csak átmenetileg vak, mint a szerelem.” Néhol azonban sokkal erőteljesebben van jelen ez a játékos, az onnipotensséget hangsúlyozó elbeszélői hang: „Ehhez a ponthoz érkezve biztos az anyja is szívesen elmondaná, miért fél a Misike annyira a kutyáktól, de ne engedjük át neki a szót, nehogy pongyolában benyisson a történetbe!” A szövegek elbeszélője tehát folyamatosan jelen van, kapcsolatot tart az olvasóval, állandó az önreflexió és a korábbi elbeszélésekre való visszautalás, sőt a humor sem áll távol tőle, a szálak mégis összegabalyodnak, hiszen „nem simíthatjuk fényes bojtá a valóság széttartó, kusza szálait”. Az elbeszélő nem tudja kedve szerint alakítani a történeteket, hiszen ahogy több novellában – a 78. oldalon még az akkor határozószó nélkül – megjelenik: „a sors – még utoljára – többféle lehetséges történetet felkínált. A valóság pedig a legrosszabbra bökött rá, hogy jó, haladjunk, akkor legyen ez”. A sors által meghatározott utak pedig a *Vonalkód* olykor tragikus történeteit idézhetik fel az olvasóban.

A *Pixel* nyelve az azonban már eltávolodik attól, amit az írótól eddig megszokhattunk. Tóth Krisztina jellegzetes költőisége erőteljesen áthatja a *Vonalkódot*. A versek univerzumához érezzük közel magunkat a tizenöt történet

szubjektivitásában, a vonalvezetésében és abban a szimbólumrendszerben, amely az elbeszélések központi szervező elemévé válik. A *Pixel* nyelvezete azonban sokkal hétköznapibb, történeteit kevésbé jellemzi a költőiség.

74 A prózaibb nyelvezet és az egyre egységesebb kötetek pedig már egy regény irányába mutathatnak. Tóth Krisztinát a nagy sikert aratott *Vonalkód*, valamint a homogén és rendkívül összeszedett *Pixel* után már joggal tarthatjuk számon a prózaírók sorában is. (*Magvető, Bp. 2011*)

